

Crescas
Jaarverslag 2022

VAN HET BESTUUR

In de loop van 2022 vonden acht bestuursvergaderingen plaats. Daarin is naast de reguliere onderwerpen als het jaarverslag, het studieprogramma, fondsenwerving en de activiteiten op kantoor, veel aandacht besteed aan de toekomst van Crescas, de samenwerking met andere organisaties, de tijdelijke vervanging van de directeur en de samenstelling van het bestuur.

Met name de strategische heroriëntatie vormde een belangrijk onderwerp, omdat het vermogen van de Vriendenstichting, die jaarlijks een groot bedrag bijdraagt aan de werkzaamheden van Crescas, geleidelijk afneemt. Tegelijk wil Crescas ook het aantal deelnemers aan activiteiten aanzienlijk vergroten en de doelgroep verbreden en verjongen. Dat zijn grote ambities die gepaard gaan met een vernieuwing van het programma, extra promotie-inspanning en kosten. In dit kader heeft Crescas ook de fondsenwerving nader beschouwd en geïntensiveerd.

Naast het vernieuwen van het programma en meer promotie, voert Crescas haar inspanningen om tot een samenwerking met andere partijen te komen verder op om de continuïteit van de organisatie op lange termijn veilig te stellen.

Wij spreken onze grote dank uit aan alle sponsors en particuliere gevers die met hun bijdrage de activiteiten van Crescas mede mogelijk maken.

Uiteraard geldt die dankbaarheid ook voor de staf van Crescas, directeur Diklah Zohar en office manager Channa Obstfeld, alsmede alle vrijwilligers die

zich het afgelopen jaar voor Crescas hebben ingezet. Daartoe behoren ook onze columnisten in de Nieuwsbrief.

In november 2022 is directeur Diklah Zohar met ziekteverlof gegaan. Bestuurslid Femmetje de Wind is bereid gevonden om gedurende de periode tot juli 2023 een deel van haar taken over te nemen, vooral waar het het nieuwe programma betreft. Daartoe heeft zij haar bestuursfunctie tijdelijk neergelegd. Voor Channa Obstfeld betekende de afwezigheid van Diklah dat van haar een extra inzet werd vereist en bij drukte die alleen moest opvangen. Het bestuur is haar dan ook zeer erkentelijk voor haar toewijding.

Gedurende het verslagjaar hebben enkele bestuurlijke wijzigingen plaatsgevonden. Op 21 maart trad Hannah Neudecker terug uit het bestuur. Zij zal zich nog wel bezighouden met de activiteiten van het Taleninstituut van Crescas en met name van de cursussen in Leiden. Marcel Mock trad op 22 maart af als bestuurslid en voorzitter. Hij werd opgevolgd door Stanley Winnik.

Op 1 september trad Ralph Levie toe tot het bestuur. Zijn langjarige ervaring met fondsenwerving vormt een welkome aanvulling.

Eind 2022 telde het bestuur vijf leden, te weten:

Stanley Winnik, *voorzitter*
Philip Menco, *penningmeester*
Femmetje de Wind, *secretaris*
Esther van Fenema, *lid*
Ralph Levie, *lid*

HET CURSUSJAAR EN UITGEVOERDE CURSUSSEN EN PROJECTEN IN 2022

2022 was een jaar rijk aan activiteiten. Een belangrijk verandering betrof de samenstelling van het programma, dat werd uitgebreid met meer laagdrempelige activiteiten om de doelgroep te vergroten en meer deelnemers aan te trekken.

Hoogtepunten van 2022

Twee bijzondere avonden vormden het hoogtepunt van de activiteiten in 2022.

Op 2 mei organiseerden wij in samenwerking met De Balie een druk bezochte discussie avond onder de titel '**De Nieuwe Joden**' in de Balie. Met medewerking van o.a. Niki Jacobs, David Wertheim, Natascha van Weezel, Jelle Zijlstra, Zihni Özdil, Irene Zwiep, Femmetje de Wind, Ellen Ombre, Job Cohen, Hanna Luden en Esther van Fenema.

De geschiedenis van de Joden wordt op subtiele en minder subtiele wijze ingezet om uitsluiting in het heden te illustreren. Job Cohen zei het tien jaar terug: Moslims worden nu buitengesloten zoals dat aan het begin van de Tweede Wereldoorlog gebeurde met Joden. In 2022 liepen vaccinatieweigeraars met gele davidsterren op om te laten zien dat zij zich buitengesloten voelen. Kan dat zomaar? En als we het hebben over de nieuwe Joden, over wie hebben we het dan eigenlijk?

Tijdens de avond stond het gebruik en misbruik van vergelijkingen met Joden en de Holocaust centraal. Het werd een avond over identiteit, geschiedenis, mythevorming en slachtofferschap. Waarom zijn mensen zo vaak geneigd

dergelijke vergelijkingen te maken? Wanneer is het van waarde om terug te grijpen op de geschiedenis en wanneer is het vooral kwetsend? En, kunnen we samen strijden tegen uitsluiting en vóór

inclusie van alle minderheden, zonder in een wedstrijd slachtofferschap terecht te komen?

Op 25 oktober vond het **openingsevenement** van het nieuwe seizoen 2022/2023 plaats met als thema 'Levenskunst'. Ronit Palache interviewde Sonja Barend (82), de koningin van de talkshow. Tijdens haar leven als televisiepersoonlijkheid voerde Sonja Barend vele memorabele, soms diepgaande en emotionele gesprekken met haar gasten. Over haar eigen leven kwamen we in die tijd niet zoveel te weten. Pas na haar pensioen en al enkele jaren uit beeld gaf ze daar publiek een

inkijkje in via twee boeken. Tijdens het interview met Ronit deelde Sonja haar kijk op het leven van nu. Het evenement is tot stand gekomen met financiële ondersteuning van de Stichting Collectieve Maror-gelden. De opname is te zien onder *Gratis terug te kijken* op de website van Crescas via de link <https://www.crescas.nl/nieuws/1yg0ooz/Nu-terug-te-kijken-Sonja-Barend-en-Ronit-Palache-in-gesprek>

In 2022 bedroeg het aantal deelnemers aan reguliere cursussen 834 en aan altijd online cursussen 140. Daarnaast waren bij het openingsevenement zo'n 80 belangstellenden aanwezig, terwijl enkele tientallen het interview via Zoom volgden. De discussie in De Balie trok ruim 100 belangstellenden

VAN BOVEN NAAR BENEDEN
Ivriet kita Alef,
Ivriet toekomstige tijd
en Bijbels Hebreeuws
licht gevorderden.

Naast de website van Crescas met ruim 228.000 pagina weergaves, vormt de wekelijkse **Nieuwsbrief** van Crescas een belangrijk communicatiemiddel met de geïnteresseerden in haar activiteiten. Van de ruim 3.000 mensen die de nieuwsbrief per mail ontvangen, opent meer dan de helft deze iedere week. De nieuwsbrief zorgt ook iedere keer voor een piek in het raadplegen van de website, veelal om meer informatie te krijgen over cursussen of daarop in te schrijven. Gedurende 2022 verschenen 45 nieuwsbrieven.

In de Nieuwsbrief wordt aandacht geschonken aan startende cursussen en Crescas nieuws. Verder zijn er vaste rubrieken zoals boekennieuws, boeiende persoonlijke visies van eigen columnist (lieft 225 bijdragen in 2022), een agenda en nieuws uit den lande en uit Israël, alsmede een verwijzing naar relevante radio- en televisie uitzendingen.

Eind 2022 nam Raya Lichansky, na 12 jaar afscheid als redacteur. Zij werd opgevolgd door Willemien Groot. Shirah Lachmann deed de tekstredactie.

In 2022 mocht Crescas Albert van der Heide, emeritus-hoogleraar Jodendom aan de Vrije Universiteit Amsterdam en docent Hebreeuws aan de Universiteit Leiden, verwelkomen als vaste columnist. Anne-Maria van Hilst nam afscheid als columniste.

Taleninstituut

Het Taleninstituut kreeg een eigen onderscheidend profiel op de website. Vanaf 2022 konden de taalcursussen, die doorgaans in september beginnen, al in juli met een vroegboekorting worden besteld. Daardoor kon al voor de zomer een betrouwbaar beeld verkregen worden over de belangstelling.

In 2022 vonden zes cursussen Bijbels Hebreeuws en modern Ivriet plaats. Daarnaast was er een leesgroep Jiddisj en een leesgroep Ivriet. Helaas gingen ook een aantal geplande cursussen niet door wegens onvoldoende belangstelling of andere onvoorziene omstandigheden.

Programma Leiderschap

Het thema Leiderschap vormde de rode draad in de eerste helft van het jaar.

Met steun van de Erpachttegoeden van de Gemeente Amsterdam werd een uitgebreide cursus leiderschap voor jongeren georganiseerd. Die begon al eind 2021, toen nog door corona via Zoom. Drie van de vier modules van ieder drie sessies vonden in 2022 plaats. Helaas bleek, mede door corona, de belangstelling beperkt. Uiteindelijk hebben vijf zeer enthousiaste jongeren deelgenomen. Hun feedback wordt meegenomen in de volgende editie van de leiderschapscursus in 2023. In mei 2023 werd een beknopte versie van hetzelfde

programma gedraaid met 5 VWO van het Maimonides (middelbare school voor Joods bijzonder onderwijs). In vier dagen passeerden de belangrijkste onderwerpen de revue. Ook hier waren de reacties zeer positief. Aan dit initiatief wordt ook de komende jaren vervolg gegeven.

Verder vonden onder het thema Leiderschap meerdere cursussen plaats.

- New insights in Zionism – Six leaders who shaped Israel (in het Engels via Zoom). Deze serie, die in 2021 begon, belichtte in 2022 vier Zionistische leiders.
  - Achad Ha'am: Seculier Jodendom, cultureel Zionisme
  - De Utopie van Gordon: Een religie van werk
  - HaRav Kook: Een geest vervuld met vrijheid
  - Brenner: Jood zijn zonder Jodendom
- Talmoed in het moderne leven (via Zoom) bestond uit zes lezingen waarin de relevantie van de Talmoed werd belicht aan de hand van hedendaagse onderwerpen uit het thema leiderschap.
  - Management vanuit de Talmoed
  - Marketing – een Talmoedisch gedachte?
  - Dierenwelzijn vanuit de Talmoed
  - Klimaat en milieu vanuit de Talmoed
  - Geneeskunde vanuit de Talmoed
  - Talmoed en de ontwikkeling van de rechtspraak
  - Waar zijn de Ben-Goerions van vandaag?

VAN BOVEN NAAR BENEDEN
**Welkom in sjoel,
De mystiek van het
Hebreeuwse alfabet en
Van studie naar carrière:
leiderschap in de praktijk**

Ook werd geëxperimenteerd met de mogelijkheid om op een tijdstip naar keuze een cursus te volgen, geheel in lijn met de huidige 24-uurs economie.

Ieder jaar weet historicus Bart Wallet (UvA) weer een groot publiek te trekken met zijn toegankelijke lezingen. De serie Klassiekers van de Joodse studies blikte dit keer vooruit met als onderwerp: de toekomst van de Joodse studies. Geïnteresseerden in de voorgaande cycli kunnen deze bekijken op het besloten gedeelte van de website van Crescas.

Regulier programma

Crescas probeert een breed spectrum aan onderwerpen te bieden voor verschillende groepen belangstellenden. Dit varieert van een diepgaande bespreking van de Parasja en Haftara van de week, een wekelijkse bijeenkomst van geïnteresseerden met docent Leo Mock, tot een filmavond, een workshop krav maga, of een stadswandeling (dit jaar door Joods Tiel). Een deel van de cursussen vond plaats via Zoom. Dit begon noodgedwongen in de coronatijd, maar bleek uiteindelijk een prima manier om meer mensen buiten de regio Amsterdam/Amstelveen te bereiken.

Onder het onderwerp geschiedenis viel ook de lezing over *Beroofd volgens de regels* door Joep Boerboom.

Literatuur kwam aan bod in meerdere onderwerpen. Hedendaagse Israëliëse en Joodse schrijvers, maar ook Kafka als filosoof passeerden de revue.

VAN BOVEN NAAR BENEDEN
De Crescas leesclub leest Dorit Rabinyan, Hila Blum en Arnold Zweig, Chamsa, de ultieme geluksamulet en De toekomst van de Joodse studies

Daarnaast hield de Crescas leesclub drie bijeenkomsten over boeken van Dorit Rabinyan, Hila Blum en Arnold Zweig.

Aan het onderwerp kunst werd aandacht besteed met onderwerpen als: *Hamsa*, *het ultieme geluksamulet*, de workshop *Beleef mozaïek*, de trendy *Slow Art*, de Zoom lezing *Biblical Women photographed* en twee sessies over de *Children of Al-Andalus*, bestaande uit een gesprek met de kunstenaars en een rondleiding in het Joods Museum.

Ook dit jaar organiseerde Crescas weer een aantal lezingen in samenwerking met het genootschap voor de **Joodse Wetenschap in Nederland (GJWN)**

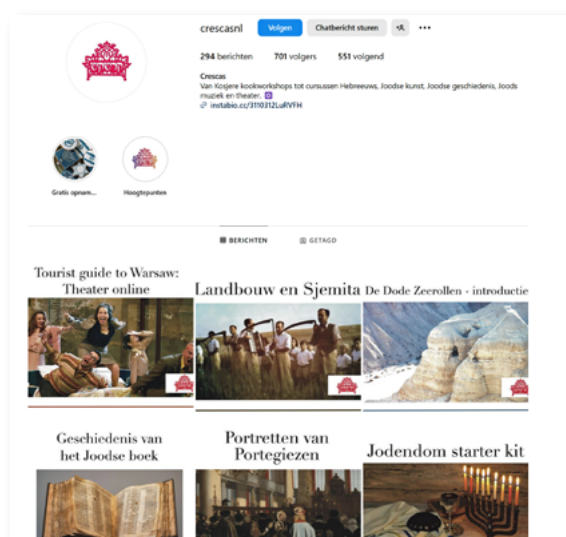
- Messianisme in het Traktaat Sanhedrin
- Van Wenen naar Vilnius...op de motor
- De restitutiecommissie cultuurgooederen
- Hoe Joods is het Nederlands?
- Een briljante tijdverspilling?
- Mozaïekunst in Antieke Synagogen
- Tatoeages en Tanach

Via de website van Crescas bestaat de mogelijkheid om verschillende lezingen te volgen, sommige kosteloos, andere tegen een kleine vergoeding. Dat geldt ook voor een aantal

Theatershows. In het verslagjaar is 'De Ketoebah' toegevoegd aan de al toegankelijke theatershows 'Tourist guide to Warsaw' en 'Het kind achter de ogen'.

Social media

In de loop van 2022 hebben wij een nieuwe social media editor aangesteld. Crescas is vooral actief op Instagram en Facebook. De meeste posts betreffen promoties van de eigen cursussen en activiteiten, de columns op onze website en andere items die wij onder de aandacht willen brengen.

BOVEN
Crescas op Instagram

Crescas – daar geef je om!

Steun Crescas met een donatie. Met jouw bijdrage zorg je dat Joodse educatie voor volwassenen blijft bestaan en dat ook mensen met een kleine beurs kunnen deelnemen.

Crescas is een ANBI, dus uw gift is fiscaal aftrekbaar.

Bezoek www.crescas.nl/doneren

crescas
joods educatief centrum

crescas
taleninstituut

Van Boshuizenstraat 12
1083 BA Amsterdam

telefoon: 020-6402380
e-mail: info@crescas.nl

www.crescas.nl
www.joodsebibliotheek.nl
www.joopalbibliotheek.nl
www.joodsecanon.nl

